

O boksu na področju nekdanje Jugoslavije

Le eden je »nežni grobijan« Mate Parlov

»Boks je spopad dveh osebnosti brez podaljškov. Brez mečev, brez pušk. Samo človek proti človeku. Občutki, preden greš v ring – strah, groza in trema – so podobni občutkom, ki sem jih doživljal v partizanih, ko sem čakal na sovražnika. Slutnja smrti ...« je o boksu vedel povedati Vitomil Zupan (1914 – 1987), eden bolj znanih novejših slovenskih pisateljev, tudi sam velik prijatelj boksa. Preden se je »zgodil« Dejan Zavec in postal četrti »jugoslovanski« svetovni prvak, prvi Slovenec, prvi v verziji IBF in prvi v velterski (do 66,678 kilogramov) kategoriji, dežela na sončni strani Alp – pa čeprav dosežkov nekaterih drugih, recimo Janeza Galeta ali pa Robija Krambergerja, ne velja zapostavljati – pravih boksarskih šampionov ni imela. Kljub temu pa so se mnogi prebivalci najzahodnejše nekdanje jugoslovanske republike navduševali nad tem športom.

Najbolj pogosto je bil razlog za to Hrvat Mate Parlov: osemkratni prvak Jugoslavije, petkratni prvak Balkana, svetovni amaterski prvak in leta 1972 v Münchnu tudi olimpijski zmagovalec v poltežki (do 81 kilogramov) kategoriji. Parlov, ki je živel med letoma 1948 in 2008, je izjemno amatersko kariero kasneje nadgradil tudi med profesionalci. Postal je prvak po verziji WBC in s tem le še potrdil svoj neomadeževani status, ki ga doslej še ni uspel omajati prav nihče. Čeprav sta njegovo zlato olimpijsko kolajno kasneje ponovila bosanski Srb Slobodan Kačar (1980; leta 1983 je postal tudi svetovni prvak po verziji WBA) in bosanski Hrvat Anton Josipović (1984; Mate je bil njegov trener), že v novem tisočletju pa se je poleg Zavca z naslovom profesionalnega svetovnega prvaka po verziji WBA oktil tudi njegov rojak Stipe Drviš (vsi trije so – tako kot Parlov – boksali v poltežki kategoriji), je Parlov ohranil naziv, ki si ga je priboril s svojimi boksarskimi vragolijami v začetku sedemdesetih let. Tihi in prijazni Mate, ki ne bi pohodil niti mravlje – kot so ga opisovali ljudje, ki so ga poznali že od

majhnega – še danes velja za najboljšega boksarja, kar se jih je kdajkoli rodilo na področju nekdanje skupne države.

Imel je »čudežno« levico, s katero je – kot se je sam večkrat pohvalil – opravil 99 odstotkov posla in ga nato z desnico potem le še zaključil. Tako kot Zavčev dvoboj za ubranitev naslova svetovnega prvaka po verziji IBF z Argentincem Rodolfom Martinezom, ki si ga je kljub pozni uri v povprečju ogledalo skoraj 300.000 gledalcev (polovica tistih, ki so takrat imeli prižgan televizor), so tudi dvoboji Mateja Parlova rušili rekorde. Ljudje so se zbudili sredi noči, da so v »13 zlatih letih« njegove kariere spremljali njegove borbe. Ko se je vračal domov v Pulo, so mu vedno znova pripravili kraljevski sprejem. Čakali so ga tudi do 50 kilometrov pred mestom in nato pospremili vse do simbola mesta, rimske Arene, kjer se je znalo zbrati tudi po več deset tisoč ljudi, ki jim je njegov ponosen dvig rok polepšal ne vedno najlepše dni. Na pošti so vedeli povedati, da so komaj shajali s količino pošte, namenjeno na njegov naslov. Poleg ljubezenskih pisem deklet iz bližnje in daljne okolice so se mu javljali ljudje s celega Jugoslavije in celega sveta. Mnogi so še danes prepričani, da je bil Parlov tehnično vsaj enakovreden Cassiusu Clayju (Muhammadu Aliju), kar mi ušlo niti nekdanjemu predsedniku Jugoslavije Josipu Brozu – Titu, ki ga je oboževal, čeprav je prestopil med profesionalce, kar v času socializma sprva ni bilo najbolje sprejeto.

»V Milano sem leta 1978 odšel na lastne stroške,« se spominja Zlatko Abramović, nekdanji novinar zagrebškega Vjesnika, čigar nadrejeni najprej sploh niso želeli slišati o tem, da bi kaj napisal o Parlovu in njegovih boksarskih podvigih. »To je profesionalni šport, zakaj bi pisali o tem?« so mu dejali. Ko se je vrnil domov, ga je čakalo presenečenje. »Ti kar piši o njem – naslednjih deset dni, če želiš. Vse ti bomo plačali, tudi pot v Italijo,« so mu sporočili. Razlog? Tito, ki je Parlova izredno cenil, saj mu je že za olimpijsko zlato leta 1972 podaril zlato uro, je bil prvi, ki je Parlovu čestital za »milansko« zmago nad Argentincem Miguelom Angelom Cuellom, s katero je naslovu evropskega dodal še naslov svetovnega prvaka med profesionalci. »Od takrat naprej je bilo v jugoslovanskem športu marsikaj drugače,« se spominja Abramović.

Parlov, čigar prezgodnja smrt (rak na pljučih) ni pretresla le Hrvaške, ampak celotno Jugoslavijo in celoten boksarski svet, se je od boksa poslovil leta 1980 po borbi v ameriškem Los Angelesu. Držal je svojo obljubo in takoj po svojem prvem porazu – bojda je že med borbo vedel, da je šlo za njegov labodji spet; da pač ni več v optimalni formi – napovedal svoj

umik. Diplomirani ekonomist, ki se je po uspešno zaključenem dodiplomskem študiju v Puli in na Reki vpisal na podiplomski študij v Ljubljani, kjer mu je za vse večne čase ostal zgolj en izpit, je pri 32 letih zapustil ring in se za nekaj časa posvetil trenerskemu poslu. Njegovi varovanci, kot npr. Josipović, so bili izjemno dobri, a nikdar niso prekosili učitelja. Morda tudi zato, ker, kot se spominja Josipović, Parlova boks ni več tako privlačil kot v času aktivne kariere. »Bil je utrujen, razmišljal je o tem, da bi odšel že pred olimpijskimi igrami leta 1984. Ko so bile mimo, se je kmalu tudi zares poslovil. Ni več želel prav veliko govoriti o boksu,« je o njem povedal Josipović in navedel Parlovo izjavo o tem, zakaj se je takrat poslovil od športa, ki ga je imel tako rad: »Boks, še posebej profesionalni, je začel postajati vse večja 'folerancija'!«

Zaradi izredno posrečene kombinacije »smrtonosne« levice in izstopajoče osebnosti je imel najboljši hrvaški športnik minulega stoletja poleg Tita še številne druge slavne oboževalce. Na Kubi, kjer ima boks izredno veljavo in kjer je leta 1974 med drugim postal svetovni amaterski prvak, naj bi recimo njegovo fotografijo na svoj zid obesil celo sam »El comandante« Fidel Castro ... Slava Mateja Parlova ni zbledela niti po koncu njegove aktivne kariere. V njegovem »kafiču«, ki ga je odprl v Puli, kamor se je vsakodnevno vozil iz bližnje Fažane, kjer si je z denarjem, prisluženim z boksom, zgradil dom, so se redno ustavljali novinarji in takšni ali drugačni prijatelji boksa, ki jim je bilo v čast, da jih je lahko postregel prav Mate. Slednji je užival v tem, da je živel svoje življenje, ki ni bilo življenje tipičnega športnega zvezdnika. Politika, tudi športna, ga ni zanimala, soj žarometov tudi ne. Ko je ob večerih zaprl svoj lokal, se je s svojim črnim mercedesom skupaj s prijatelji najraje odpravil na celonočne »fešte«, kjer je »grobijan nežnega srca« izredno rad pokazal tudi svoje pevske sposobnosti. »Meni ni bilo potrebno narediti nič. Avto je sam vedel kam in kako,« je hudomušno pripomnil v pogovoru s hrvaškimi novinarji. Nikdar ni želel izpasti lažno skromen. »Jesti, piti in zabavati se – to ni problem. To zmore vsak. Ni pa lahko postati prvak sveta. Vsi mislijo, da sem skromen. Ampak nisem, jaz sem realen. Neskromni so tisti, ki so prvaki svojega mesta, obnašajo pa se tako, kot da so prvaki sveta,« je vedel povedati. Zelo jassen je bil tudi glede odnosa s svojo ženo, s katero se je poročil v času največjih uspehov: »Seveda je posebna! Ne vem, če obstaja kakšna povsem normalna ženska, ki bi z mano zdržala več kot pet dni in ob tem ne bi znorela!«

Poseben je bil prav gotovo tudi Mate – človek, o katerem ob njegovi smrti nihče ni vedel povedati slabe besede. Marijan Beneš, še eden od simbolov jugoslovanskega boksa, ga je

slikovito opisal z naslednjimi besedami. »Nikdar ni reagiral naglo, prehitro. Vedno je deloval miren in takšen je bil tudi njegov boks, s katerim je navduševal celi svet. Takšen boksar se ne bo rodil nikdar več.«